

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Տարեկան 12 Ֆր.

Վեցամսեայ 6 Ֆր.

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

Երկու փուլ մէկ ծրարով

Տարեկան . . . 14 Ֆր.

Վեցամսեայ . . . 7 Ֆր.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 Տօլար

Վեցամսեայ 1.50 »

ԿԱՆԽԻԿ

Մանուցման սոդր
20 սանթիմ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՈՄԵՆ ԶՈՒԲԵՇՏԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱՐ

Rédaction du journal

«Iraouunk»

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

«Иравунк»

ВАРНА

Գրութեանը եւ չեմ
տրորի

ՅԱԿՈԲ Կ. ՀՃԻ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Կը վաճառէ Սօփիա քաղաքի
վիճակահանութեան տոմսերը .

Գին՝ 1/4ը 3 Ֆր. 1/8ը 1.50 .

ՍԱՍՈՒՆԻ ԵՒ ՏԱՐՈՆԻ ՎԻՃԱԿԸ

Սուլթանի քեռորդի իշխան Սա-
պահէտի Մարքէնի մէջ հրա-
տարակութեան տուած նամակին
սա անհեթեթ կէտին թէ ռուս-
քիոյ մէջ թուրք ժողովուրդին ալ
Հայերուն չափ կը տառապի» պա-
տասխանելու համար կը բաւէ
Տարոնի և Սասունի արդի վիճակը
պատկերացնող նամակի մը հե-
տեւալ մասերը նոյն Մարքէն թեր-
թի միջոցաւ հանրային դատաս-
տանին ենթարկել, և մասնաշնչել
թէ թուրքիոյ մէջ ոչ թէ թուր-
քերն ալ հայոց չափ կը տառա-
պին, այլ ընդհակառակը Հայաս-
տանի գաւառներուն մէջ միայն
Հայերը կը տառապին ու կը հա-
րստահարուին ի նպաստ թուրք
և ֆիւրտ ժողովուրդին, պէյին
ու պաշտօնեային . և ահա ճիշդ-
ասոր համար է որ հայկական գա-
ւառներուն մէջ մասնաւոր և ըստ
տեղական պահանջմանց, բարե-
նորոգումներու գործադրութեան
անյետաձգելի անհրաժեշտութիւ-
նը կայ :

Կը սպասենք որ Եւրոպայի եւ
մասնաւորապէս Բարիզում մէջ ապ-
րող մեր հայ գրագէտներէն պի-
տի գտնուի գոնէ մէկը որ բարե-
հաճութիւնը ունենայ Դըռլակի
վերջին թիւէն քաղուած սա թըղ-
թակցութեան գոնէ թարգմանու-
թիւնը հաղորդել Բարիզեան մէկ
քանի թերթերու :

Հայ գիւղերը կամաց-կամաց կը
դատարկին հայերէ ասոնց տեղը
խալապներ կը բռնեն : Վերջին տա-
նաւակի ընթացքին մէջ Սասնոյ
լեռնաշղթայի արեւմտեան կողմը
գտնուող քանի մը հայ գիւղեր բոն
խալապուած են ընդունել :

Մշոյ գաղտին մէջ շատ գիւղեր
ենթարկուած են թալանի ու կոտո-
րածի : Բրդերը եւ թուրքերը մտն

են դաշտ, գաւառ մղեր հայերը եւ
տէր դարձեր անոնց հողերուն ու
կալուածներուն : Դաշտի բնիկ մեծա-
գոյն մասը փախեր, գաղթեր է իսկ
մնացաւ փոքրամասնութեան վիճակը
Գիւղ գիւղի սոսկալի ու արիւնոտ
վիճակին կը նմանի :

Գաղթական հայերու քանակու-
թիւնը չափազանց մեծ է. գիւղեր կան,
որ 100 տունէն քսանը գաղթած
են. գիւղեր ալ կան, որ 100-էն 40ը
գաղթած են. գիւղեր ալ կան, որոնք
ամբողջովին գաղթած են : Մշոյ գաղ-
տին մէջ եկած բուն դրած բազմա-
թիւ քրդի ամեն կերպ կաշխա-
տեն հային ամբողջ կեանքը, գո-
յութիւնը ոչնչութեան մատնել խը-
լելով անոնց սեփականութեան ի-
րաւունքը, տիրապետելով անոնց կայ-
քերուն ու ստացուածքին :

Բրդերէն բացի՝ Մշոյ գաղտի քա-
նի մը գիւղերուն մէջ—Արդիրթ,
Յուշտամ, Վարդէնիս— կառավարու-
թեան հրամանով ու կարգադրու-
թեամբ Զէրքէզներ եկած հատատու-
ած են : Յեղափոխականներու գոյու-
թիւնը իբր պատրուակ առնելով՝
շարժած, կողոպտած ու աւերածնե-
ր ենթարկած են Մոկունք. Մկրա-
գոմ, Գոմա, Յունան, Բեղալ, Յոթնք,
Գոմեր, Անվարինչ եւ ուրիշ գիւղեր
գործի, ոստիկանութեան ու իսլամ
խուժանի միջոցաւ :

Մշոյ գաղտին յարակից Պուլանդ
գաւառակը—որ քառասունէ աւելի
բազմահայ գիւղեր կան—երեք չորսի
բացառութեամբ միայն՝ քրդի չէլիսե-
րը եւ ճիւրպանը, Հասնանը աշի-
րէթներու պետերը գրաւեր են զը
րեթէ եւ բոնի իրանց սեփականու-
թիւնը գործուծեր : Հայերու բողոք-
ները ոչ մի արդիւնք չեն ունեցած :
Այս ամենը մահացու կերպով կազ-
դեն հայ ազգաբնակչութեան թէ տըն-
տեսականէն թէ բարոյականին վրայ :

Նոյն երեւոյթը կը կատարուի ու
ընչէ՞ գաւառակներում ու գաւառներում :
Դալուորիկ եւ Սէմալ գիւղերուն մէջ
հաստատուած զօրանոցները կը ձգտեն
իրականացնել նոյն նպատակը : Այս
պարագան չափազանց ծանր կերպով
կազդէ հայ ազգաբնակչութեան թիւին
վրայ : Սասնոյ արեւմտեան մասի կիսն ճ
գաւառի Մառաշգութ, Ճապաղջուր,
Կինճ, Զքթէ եւ Փէթար գաւառակնե-
րուն մէջ հայերու թիւը վերջին տա-
սըն տարւայ ընթացքում կիսով չափ
իջեր է . . . Իսկ հողերու քանակութեան
տախին հինգը չէ մնացի հայերու ձեռ-
քին մէջ : Բազմաթիւ գիւղեր իսպա-
դատարկուած են հայերէ ու տեղի տը-
նած գաւառական քրդական ցեղերու :
Մնացեալ գիւղերուն իւրաքանչիւրին

մէջ հազիւ 3 20 հայ կը գտնուի :

Ճապաղջուրում Գարպատան անուն
գիւղի մը մէջ 6 հայ տուններ բոլորո-
վին «քրդացան» . նոյնպէս «քրդա-
ցան» Զքթէ գաւառակում գտնուող բո-
լոր հայերը, իսկ Փէթար գաւառակում,
ուր քսան տարի առաջ 24 հայաբնակ
գիւղեր կը գտնուէին՝ ժամանակի ըն-
թացքին մէջ ցրելով ու բոնի իսլա-
մութիւն ընդունելով հազիւ մնացի
են վեց հայաբնակ գիւղեր : 1895 թւա-
կանի մեծ կոտորածին Փէթարում կա-
րին տակաւին 12 հայաբնակ գիւղեր :
Ապա բոնի իսլամացուին ջարդէն ա-
զատուողները, այնպէս որ վեց գիւղեր
մինչեւ այսօր ալ բոնի իսլամութեան
մէջ կը գտնուին :

Սասնոյ արեւելեան բաժնի Բոնաչէն
ու խոթ գաւառակներում ինչպէս եւ
Մօսկան գաւառակին մէջ կրօնափո-
խութիւն վաղուց է սկսուած : Վեր-
ջին տասը տարւայ ընթացքում մա-
նաւանդ բոլորովին ուժեղ քնաւորու-
թիւն է ստացած այդ գործը : Այս
երկու գաւառակներում 45 հայ գիւ-
ղեր կը գտնուին, բոլորն ալ նախա-
պատմական դարերէ սկսեալ, ուր
վաղեմի եւ հոյակապ եկեղեցիներ կան
Անոնց մէջ են նաեւ խոթ եւ Մօսկան
որոնք այնքան մեծ դեր են խաղա-
ցած Սասնոյ անցեալ ռազմային եւ
տիրապետող գործունէութիւններում
մէջ : Այս 45 գիւղերէն իւրաքանչիւ-
րին մէջ այժմ առաւել 3—15 տուն
հայեր կապին : Ազգաբնակչութեան
մը մասը փախած, ցրւած է, իսկ ա-
նոնց կալուածները վերջին մէկ-երկու
տարւայ ընթացքում բոնի գրաւուած
են Պալքցի, Սասնի եւ խոթիցի ը-
սուած քրդական աշիրէթներէն : Անց-
եալ տարուէն մինչեւ այսօր այս գիւ-
ղերէն եօթն եւս բոլորովին դատար-
կուած են :

Գրաւումները տեղի կուենան յար-
ձակումներով : Սպառազէն քրդերը
գիւղեր կը մտնեն, ոչխար-տաւար կը
թալանեն, գիւղացիներէն մի քանիսն
ըր կապանեն, մնացեալները կը փախ-
ցնեն ու կը գրաւեն հողերը : Սաս-
նոյ մէջ 7500—7800 կարօտներ կան,
նոյնչափ ալ դաշտում : Ասոնց վրայ
աւելցուցէ նաեւ զինուորներէ, դա-
տապարտութիւններէ, չարախօսու-
թիւններէ ու հետապնդումներէ հա-
լածականները, որոնք հարիւրի մօտ
են, ապա 260—300 ի չափ բանտարկ-
եալներ : Արդեւ ամեն ալ օգնութիւն
կաղաղակն :

Անցեալ տարւայ ժողովրդէն խլւած
զէնքերու դատին պատճառով 152 հո-
գի գիւղերէն պիտի դատուին : Չարքի
գէպքին համար 50—60 հոգի պիտի
դատաստանի ենթարկուին . 31—40

հոգի Գոմաչէն արդէն բանտումն
են՝ երկու ծերուկ քահանաներով մի-
ասին : Ամեն կողմէ օգնութիւն կը
պաղատեն . . . Ինչ կրնանք ընել . . .

Կառավարութիւնը լրահաներ է վար-
ձեր ֆէդայիներու եւ գործակիցնե-
րու համար . մէկ կողմէն զինու-
որներ կը պատահէ, միւս կողմէ
ջանադիր կըլլայ անոնց թունաւորել
տալ : Երկուդ կայ, որ կալերէն
վերջ նորանոր գէպքեր պատահին այս
կողմերում : Եւ մեր ժողովուրդը եր-
կաթէ, որ կը գիմանայ :

Այս տարի կոնսիւլների այցելու-
թիւններ չ'պատահեցին մեր կողմե-
րում : Դարնան միայն Քրանսիական
կոնսիւլը եկաւ փող բաժանելու : Եւ
կարծէք դատապարտելի անտարբերու-
թիւն մը կը տրէ կոնսիւլական շըր-
ջաններում մէջ : Բիթլիսի անգլիական
կոնսիւլը կը քննայ, իսկ ոռոսակա-
նը մի հարցնէք : Նա իրեն տրւած
մի քանի քողոքագրերը կառավարու-
թեան է յանձնել . . .

Օրերս բարձրագոյն հրաման է հա-
սեր՝ չուտով հաւաքել մնացորդ սուր-
քերը : Մուսուլմանները օրէնքի տակ
չեն. պարտք ալ ունենան՝ չեն վճարի :
Քաւութեան նոխազը մեր ժողովուր-
դին է : Մեր քախտէն հացահատիկն
ալ սուղ է այս տարի : Հայ ժողովրդի
ձեռքը այլեւս հաց չէ մնաց : Ամեն
կողմէ կողոպտուած է . . .

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ռուսիոյ յեղափոխութիւնը զսպու-
ած է առ այժմ : Բայց սխալ է ըսել
թէ յետադիմականները յաղթանակը
տարին, ոչ, յաղթողը Վիթէն եղաւ իր
չափաւոր քաղաքականութեամբ :

Հակառակ յեղափոխական պետերու
եւ ընկերակարական կոմիտէներու յայ-
տարարութիւններուն ու տարածաշ-
նած կասկածներուն, այսօր ապացուց-
ուեցաւ թէ Վիթէն ու Զարը անկեղծ
էին հոկտ . 17 ի մանիֆէսթը գործա-
դրելու բաղձանքնուն մէջ. եթէ ա-
նոնք անկեղծ չըլլային կամ յետա-
դիմականներու խորհուրդներուն հա-
մակերպելու տկարութիւնը ունենա-
լին, այսօր ապստամբութիւնը ջախ-
ջախած եւ յեղափոխական շարժում-
ները կատարելապէս զսպած ըլլալէ
յետոյ, իրենց համար շատ գոռար
չլլալի ըլլար խոստումը ետ առնել,
յայտարարելով թէ կատարուած փոք-
րիկ փորձը յոյց տուաւ թէ տակա-
ւին ժամանակը չէ հասած Ռուսիոյ

քնակչութեան ձեռքը Սահմանադրու-
թիւն տալու եւ այլն : Բայց Ձարը
ու վերջէն այդպէս չըրին , այլ ընդ-
հակառակը իրենց խոստումին վրայ
հաստատ մնալով , նոր մանիֆէսթով
մըն ալ Տումային օրէնսդրական ի-
րաւունքները վերահաստատելէ զատ,
Կայսերական Խորհուրդ անուան տակ
եւ Տումային հաւատար իրաւունք-
ներով նոր հաստատութիւն մըն ալ
հիմնեցին իբրեւ Մերակոյտ , ինչ որ
Եւրոպայի ոչ թէ միայն սահմանա-
դրական երկիրները ունին , այլ նոյն
իսկ հանրապետական Յրանսան : Եւ
այս Կայս . Խորհուրդի կազմութիւնը
աւելի ժողովրդական է քան թէ պե-
տական , որովհետեւ անոր անդամները
կընտրուին մեծաւ մասամբ Ձէմաթ-
վաներէ , համալսարաններու ներկայա-
ցուցիչներէն , վաճառականներէն , Բո-
լոնիայէն , արհեստագործական պօրուա-
ններէն . իսկ յետադիմական նկատուած
Սինօզի կողմէ միայն 6 եւ ազնուա-
կանութեան կողմէ 18 անդամներ պի-
տի տրուին . կայսրը կամ արքունի-
քէ ոչ մէկ անդամ չպիտի տայ Կայս .
Խորհուրդին , այլ միայն նախագահը
եւ փոխ-նախագահը Ձարը պիտի ան-
ուանէ ընտրեալներու մէջէն զատելով
եւ օրէնք մըն եւ օրինագիծ մըն գործադրու-
թեան դրուելէ եւ Ձարին ներկայա-
նալէ առաջ Տումային եւ Կայսե-
րական Խորհուրդին հաւանութեանը
պիտի ենթարկուին . այսինքն առանց
այս երկու հաստատութեանց հաւա-
նութիւնը ստանալու Ձարը եւ կա-
ռավարութիւնը օրէնք չենելու իրա-
ւասութեան զրկուած են այլեւս :

Այսօր այս անտարակուսելի իրա-
կանութեան հանգչ պիտի տեսնուի , երբ
ակնարկ մը նետենք անցեալ հոկտեմ-
բերէն ի վեր հոլովուող արեւնահեղ
դէպքերուն վրայ , առանց վարանման
կրնանք ըսել թէ անկէ ի վեր տրուած
բիւրաւոր ղեկերու պատասխանատու-
ւութիւնը կը ծանրանայ գլխաւորա-
պէս յեղտփոխական եւ ընկերվարա-
կան պետերուն ու կոմիտէներուն
վրայ , որոնք հոկտ . 17 ի մանիֆէս-
թին հրատարակուելուն յաջորդ օրե-
րուն մէջ փոխանակ ժամանակի մը
համար գոհ ըլլալու ստացուածէն ,
այն աստիճան ծայրայեղութիւններու
եւ տարածում պահանջներու գիմնքին
եւ յիմար ու խելառ ցոյցեր ու շար-
ժումներ ըրին , մինչեւ որ , ազատական

մեծամասնութիւնը մեկուսացնելէ զատ,
յետադիմականները , խուլիզանները եւ
ղինուորականութիւնը գերագոյնցին ,
որմէն տուժողները եղան կովկասի
մէջ Հայերը . Վարցիները , Եւրիշ կող-
մեր Հրեաները ու Բոլոնիացիները ,
եւ անմեղ արիւնը հոսեց ուղիսօրէն
ի շնորհս յիմարութեանց եւ ի փա-
ռու ծայրայեղութեան :

Ձեմ գիտեր , արդեօք կը խղճահար-
ւին կովկասի մէջ հոկտ . 18, 19, 20 ի
երեք օրերուն գործուած անխոհե-
մութեանց մասնակցող եւ տեղ տեղ
ալ անոնց առաջնորդ հանդիսացող հայ
յեղափոխական-ընկերվարական պետե-
րը ու կոմիտէի անդամները . որոնք
եթէ հոկտ . 17 ի մանիֆէսթին վրայ
գոհունակութիւն յայտնէին եւ զինա-
զաւար յայտարարէին ռուս կառա-
վարութեան դէմ սկսուած պայքարին
համար յանուն հայ յեղ . եւ ընկեր-
վարական կազմակերպութեանց , կը
հաւատամ թէ կովկասի մէջ հայու ա-
րիւն թափելը պիտի դադարէ եւ ա-
թարեւորեն յանդգնութիւնը պիտի զքս-
պուէր :

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ Մ . ՌՈՒԶՎԷԼԻՍ

Ամերիկայի Հայոց Գաղթային
Խորհուրդը՝ որ ժամանակէ մը ի
վեր մեռելական անտարբերու-
թեան մը մէջ էր , Մ . Ռուզվելիթի
միջամտութեան գիմնելու ընդհա-
նուր շարժումէն ինք ալ շարժիլ
սկսելով , հետեւեալը ուղղած է
տեղական թերթերու միջոցաւ
ժողովուրդին .

Յարգելի Խմբագրութիւն

Անպատեհ դիմումներու առջեւն առ-
նելու նպատակաւ կը փափագիմք ծա-
նուցանել Ամերիկայի գաղութներուն
թէ «Ամերիկայի Հայոց Գաղթային
Խորհուրդը» ձեռնարկած է Ամերիկացի
նշանաւոր քաղաքացիներու ստորագրե-
րութեամբ առ Նախագահ Բուզվելիթ ա-
ղերսագրի մը մատուցման գործին , ու
րուն նպատակն է արգիւնաչափ ընել
այն ուղիները զոր Եւրոպացիներ վեր-
ջերս ուղղած էին առ մեր Նախագահն ,
խնդրելով նորին Ազնուութեանէն հնար

մը գտնել Հայկական խնդրոյն լուծ-
ման :

Այն աղերսագիրը որ հիմա կը պատ-
րաստուի՝ պիտի ստորագրուի շատ մը
քաղաքներու , ինչպէս եւ մայրաքա-
ղաքին , մէջ զանուոյ մեծամասն ա-
մերիկացիներէ , ուստի անտեղի է զատ
զատ աղերսագիրներ այս առթիւ Ուա-
շինկթըն դիկէյ , ինչպէս կը լսենք թէ
քանի մը տեղեր փորձեր կըլլան :

«Խորհուրդին» աջակցելու համար
տեղական յանձնախումբերու , ուր
որ պէտք կայ , ինչպէս եղած է ի Պոս-
թոն , կազմաւորուած օգտակար է , բայց
ոչ թէ անջատ ձեռնարկներ յուսկէս
քաղաքատեղիէն նպատակաւ :

Մեր Գանձով պատրաստուած աղեր-
սագրին տպագրեալ օրինակները շատ
քաղաքներ պիտի զրկուին ստորագրուե-
լու համար , եւ տեղական հայ Յանձ-
նախումբեր կրնան առ մեղ հաղորդել
իրենց հասցէները , ինչպէս ըրած է Պոս-
թոն Յանձնախումբը :

Մ . Ս . Գարրիէլեան
Ատենադպիր Գաղթ . Խորհուրդի
412 . 23 Սդ . Նի Եօրք
Փետր . 17, 1906

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տիպիս 24 փետր .

Ձանկէզուր գաւառի Ալիաթ
գիւղին մօտ զինուորական ջոկատ
մը յարձակում կրեց թաթարներ-
է : Երեք ժամուայ կուռէ մը յե-
տոյ թաթարները ետ մղուեցան
12 թաթարներ բանտարկուեցան :
Այն գիւղը , նոյնպէս ուրիշ եր-
կու գիւղեր աւերուեցան զինուո-
րականութեան կողմէ :

—ՇՈՒՇԻ Է ՆՈՐ ԴԱՐԻ ԿԸ ԳՐԵՆ
ԹԵ՛ քաղաքը խաղաղ է . զօրավար
Կոլոշափովը Ալտամ գացած է եւ
մէկ քանի պէկեր բանտարկած :
Ճաֆէր պէկը փախեր է . զօրա-
վարը յայտարարեր է որ եթէ
երեք օրէն չը յանձնուի , պիտի
ուճակոծէ Եւլախի ճամբուն վը-
րայ գտնուող թաթարական գիւ-

ղերը : Հայ գիւղերը արդէն ուղմ-
բակոծեց , Խանքէնդի մէջ քանի
մը լաւ տուններ քանդեց , զէնքեր
գրաւեց եւ մարգիկ բանտարկեց .
տեսնենք կըսէ լրատուն , հիմա
թաթարներուն հետ ալ այդպէս
կը վարուի :

Սրէնպուրկ աքսորուած են բը-
ժիշկ Բահաթընեան եւ Գ . Մելիք
Շահնապարեան : Վեհ . Կաթողիկո-
սին միջամտութիւնը խնդրուած
է , այդ երկու անմեղները աք-
սորէ վերադարձնելու համար :

—Հին-ՆԱԽԻՋԵԻԱՆ Է ԿԸ ԳՐԵՆ
նոյն թերթին—Մեր նոր գա-
ւառապետ Պ . Դուրեիկովը քա-
ղաքի ժամանելուց յետոյ ան-
ձամբ շրջեց գիւղերը եւ խիստ
կարգադրեց , որ Նախիջեւանում
եւ գաւառում խաղաղութիւնը վե-
րականգնուի , հակառակ դէպքում
կը պատժուին նրանք , որոնք ա-
ռիթ կը տան խաղաղութիւնը
վրդավուելու եւ հայ-թաթարա-
կան կոտորած առաջ բերելու :

—«Արշալոյս» կիմանայ թէ
Տիպիսէն պատերազմական վիճա-
կը պիտի վերցուի շուտով :

—ԳԱՆՁԱԿԻ ԳԱՎԱՐԱՊԵՏԸ
զրկուած երկու ոստիկանի վրայ
զէնք արձակած են Շախվալաթ
գիւղի թուրքերը . այս դէպքին
վրայ որոշուած է 100 խաղախ
զրկել յիշեալ գիւղը «էկզէ կու-
ցիա» դնելու համար :

Գաւառապետը գիւղերը պտը-
տելով կը հրամայէ որ ժողովուր-
դը զէնք յանձնէ կառավարու-
թեան եւ փախտական զինուորնե-
րը ներկայանան 7 օրուան մէջ :
Գաւառապետը կըստանայ նաեւ
թէ ու է գաւառակի մէջ դէպք
պատահի պատասխանատուու-
թեան կենթարկուին մատակայ
գիւղերը , այս յայտարարութիւնը
կուրախացնէ հայերը թէ թուր-
քերը պիտի պատժուին :

ՍՈՒԼԹԱՆԸ ՍՊԱՆՆԵԼՈՒ
ՓՈՐՁԻՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ
(Արտատպուած «ԱՐՄԵՆԷԼ»-էն)
[Շար . նախորդ թիւէն]
ԸՆԴ . ԴԱՏԱՎԱՐՈՒՄԻՆ ԶԱՄԵՐ

Օր . Ռուպինա Ֆային , Լիրա Բիւս ,
Կառապան Ժօ , Բիթրի Վարչամով եւ
եւ ձիավար Երուանդ Յրանկիւլեան
անձամբ պայթուցիկ նիւթերը կառքին
մէջ դրած , Սէլամիլ գի . բարձրագոյն վա-
րը տարած , ըսնկցուցած եւ անոր
ուժգին ազդեցութեամբ մահերու եւ
կորուստներու պատճառ եղած են :

Սիւլվիօ Բիչիլ՝ այսինքն Վահան , Գաբը
Ետվանովիչ Աշոտ՝ այսինքն Կարապետ ,
Թրասա Ետվանովիչ Թորոզով՝ այսին-
քն Սրտաշ Խաչիկեան եւ կառապան
Մկրտիչ Սարգիս Դարպեան ալ այդ
անթծապարտ նպատակը ձեռք բերելու
մասին անոր գործադրութեան եղա-

նակները սարքած եւ պատրաստու-
թիւնները ամրոցողին կատարած են :

Տիպին Սօֆի Բիւս , Թիպին Աննա
Նէլէնս Ժօրիս եւ Թիպին Ալեքսանդր
այդ խռովարարական ճիւղին մէջ մտ-
նելով վերագրեալ անձանց հետ ըն-
կերով յարատեւ ջանքեր ըրած են
խռովարարական բոլոր գործառնու-
թեանց կատարմանը համար :

Պելճիքացի ամբաստանեալ Ժօրիս ալ ,
արդէն անարշիթ եւ իր երկրին մէջ
եւս այդ կերպով ծանօթ ըլլալով , իր
գաղափարին ու ընթացքին բերմամբ ,
վերագրեալ նպերիլ անձանց եղեռնա-
կան ու վայրագ արարքներուն հա-
մարտ գտնուած եւ զայնս կատարե-
լապէս ձեռք բերելու մասին զանազ
իր տունը ընդունած է : Նաեւ իր եւ
իր կնոջը անունը իբրեւ հասցէ գոյց
տալով , անոնց անթծապարտ թղթակ-
ցութեանցը միջնորդած է : Ժօրիս մի-
անգամայն աւելն տեսակ խորհրդակ-
ցութեանց մասնակցելով , եւ գոյժա-
ման , խորհրդակցութեանց ու տրուած
որոշմանց վրայ կարծիք յայտնած է ,
միանգամայն խռովարարական որոշ-
մանց գործադրութեանը ժամանակ ալ

իր հպարելի գաղափարը ընդունել ու
գործադրել տուած է . նաեւ «Մէլի-
նիթ» կոչուած պայթուցիկ նիւթը ,
անթծապարտ նպատակով ու գաղա-
փարով իր քով ընդունած ու եր-
կարատեւ պահած է : Դէպքին առջի
գիշերն վերագրեալ անձերուն հետ գրե-
նուելով , իր տեղեկութիւններովը ու
զեկոյցներովը իրախոյս կարգացած է
եղած ծանօթ պատրաստութեանց լաւ
կատարումը ապահովելու մասին : Վե-
լապէս ընտել տարակոյս չկայ թէ Ժօ-
րիս , հոս ունեցած անթծապարտ ա-
րարքներովը , ընթացքովը ու գործո-
ղութիւններովը պարզապէս վարած է
կ . Պոլսոյ խռովարարական ճիւղին նա
խագահութիւնը : Նաեւ թէ ստանձնած
գործողութիւններու , հանգամանքով
ու ձեւովը , անոնց կիրառման ե-
զանակովը եւ եղեռնական արար-
քէն երկու օր ետքը քովիթի կետ-
րոնին հետ թղթակցելովը , հետեւա-
բար տարակոյս չմնար թէ Ժօրիս
վերագրեալ ոճրագործական արարքնե-
րուն մէջ անթծապարտ ամենէն կա-
րեւոր պարտականութիւնն կատարող
խռովարարական նպերիլ անձերէն

ու պետերէն է , ինչպէս նաեւ գոր-
ծադրութեան ազդու գործիքներէն ու
միջոցներէն :

Լիմաստանեալ միւս անձերուն ամէն-
քն ալ անթծապարտ նպատակներու
իրագործման համար «պոմպա» , «ախ-
նաթիթ» եւ սոսկալի հրանիւթեր գոր-
ծիքներ փոխադրած ու պահած են .
նաեւ քովիթի թիւը աւելցնելու
եւ գործառնութիւնները կանոնաւորե-
լու համար գանազան ձեւերով մաս-
նակցած ու օգնած եւ իրենց համար
ասպարէզ մը ու պարականութիւն հա-
մարած են՝ խռովարական զանազան
միջոցներուն առաջ եւ յետոյ պատրաս-
տութիւնը :

Ինչպէս նախապէս մանրամասնօրէն
պարզեցի . եւ հիմակ ալ բացատրեցի ,
ստոնց ամենամեծ յօճիւրներու ձեռնար-
կումը ու մասնակցութիւնը իւրա-
քանչիւրին արձանագրուած ընդարձակ
խոստովանութիւններով , շատ մը պաշ-
տծական թուղթերով ու թղթակ-
ցութիւններով , բազմաթիւ վկայու-
թիւններով , Պոսթայէն առնուած ար-
ձանագրութեան պատճէով , առնոց
կողմէ պահուած քանգիչ հրանիւթի

—ԱՆՈՐ-ԴԱՐՆԱՅ ԽԻՍՏ ԲԱՅՅ ՀԱՄ
արդար եւ իրաւացի յօգուածներ
գրեւորվ կր պահանջէ որ այժմ
Տիգրանի մէջ փոխարքային նախա-
գահութեան տակ գումարուած
հայ—թաթարական խաղաղարար
համաժողովը դատի ենթարկել
տայ ոճիրները ու կոտորածները
քաջախիւրդները ու թելադրողնե-
րը, ըլլան անոնք պետական պաշ-
տօնեաներէն կամ ժողովուրդէն,
և նրաթական քննաներու փոխա-
րինութիւնը պահանջուի:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Պոլսկազ 22 փետր. 1906

Ինչպէս ամէն կողմ հոս ալ էրակի
օրը եկեղեցիին աւարտումէն վերջ տե-
ղի ունեցաւ ծանօթ միջինը:
Պրն. Ռ. Զարգարեան «Թաղմիկ» ի
յարգելի խմբագիրը օրուան միջինին
չարժանիքը պարզելով իր գոհուիտակու-
թիւնը յայտնեց ամէն կողմ տեսած
ընդհանուր շարժման մասին: Յետոյ
ժողովին նախագահը կարգաց Միացեալ-
նահանգներու նախագահ Պ. Բուզկէ-
թի զրկուելիք հետագրին պատճէնը օրը
ամենուն կողմէ հաւանութեան արժա-
նացաւ: Հետագրին ծախքը հոգալու
համար պնակ մը պտտցունելով գոյա-
ցաւ 176 ֆր:

Միջինը, որքան որ ժողովուրդը
գոհ ձգեց բարենպաստ ըլլալուն հա-
մար, սակայն եւ այնպէս շատ գէշ ազ-
դեցութեան տակ մեկնեցան ներկանե-
րը: Ահա, ասիկ պատճառը, հակառակ
հրաժարութեան տակ թաղական
խորհուրդին կնիքը դրելուն, երեք չորս
Դաշնակցական պարտներ ելան համակ-
րական ժողովի մը վերածնունդին զայն:
Երգելով ամէն ընդմիջումներուն Դրո-
շակեան երգեր եւ անամօթաբար գոռոզ
նայուածքով ուղղելով դէպի ներկայ
եղող տարեր կուսակցականները:

Այս անտեղութեան յանցանքը կը
ծանրանայ թէ տեղույս թաղական խոր-
հուրդին վրայ եւ թէ Պրն. Ռ. Զար-
գարեանի վրայ որ անփափականկատու-
թիւնը ունեցաւ զանոնք այդ զերբին
մէջ դնել:

ԱՄԵՐԻԿԻԱՆԱՅ ՄԸ

գործիքներուն, զեղերուն եւ այլն
պահուած տեղերէն երեւան հանուե-
լովը եւ կառքին բեկորներուն քրն-
նութենէն առաջ եկած մասնագիտա-
կան արդիւնքներ պարունակող տե-
ղեկագիրներով եւ նիւթական ուրիշ
ապացոյցներով պիտի հաստատուին:

Յայտնի ճշմարտութիւն մըն է թէ
պատժական տրամադրութեանց հա-
մաձայն ատոնց գործած ոճիրներուն
եւ զանազան արարքներուն միջեւ ա-
ռելութիւն մը կայ, վրանգի, նախա-
պէս իրենց վիճել տրուած որոշմամբ
գոյացած համաձայնութեան բերմամբ,
ամէնքն ալ մթաթին միեւնոյն անի-
ծապարտ նպատակին իրնգործմանը
աշխատած են, մէկին ձեռնարկած
գործը միւսը լրացուցած է. նաեւ
նկատելով որ այդ զանազան արարք-
ները եւ գործերը նոյն նպատակին
իրագործմանը ծառայած եւ զայն ա-
ռաջ բերած են, ուստի ամենուն եւ
զեռնական մասնաւոր արարքները ու
գործերը անիծապարտ գործին պայ-
մանները ու մասերը կազմող էական
տարրերէն են: Յայտնի է նաեւ թէ
ամբաստանեալ վերոգրեալ անձերը

ՆԱՄԱԿ ՌՈՒՍՉՈՒԲԷՆ

—*—

25 փետր. 906

Անցեալ կիրակի օր տեղույս «Հայ-
կական» ընթերցարանի նրահին մէջ,
երկուեւ քաղաքական մը ներկայու-
թեան, Ս. Մեսրոպեան արական վար-
ժարանի ուսուցիչներէն Պ. Ս. Ռուբն.
եան «Նիւթ ունենալով «Հայկական»
դատը եւրոպական միջազգային դի-
ւանագիտական շրջանակներու մէջ»
բանաստեղծութիւն մը ըրաւ եւ մեր
դժբաղդ ազգի հարցը իւր ծագման
օրէն մինչեւ ցարդ ինչ շրջաններէ
անցած ըլլալը ըստ կարի թուեց
ներկաներուն:

Բանաստեղծական ուսումնասիրած
ըլլալով թուրք կառավարութեան
անցեալ եւ ներկայ վարչութեան
բռն-ծ քաղաքականութիւնը հան-
դէպ թուրքերի քրիստոնեայ ժողո-
վուրդներուն, մասնաւորապէս հայն
բուս, ցոյց տուաւ թէ, որքան որ
Ասիոյ մէջ թուրք ուժիւ մը գոյու-
թիւն ունենայ, ըլլայ ան միապե-
տական կամ սահմանադրական, հայե-
րես միշտ պիտի մնանք միեւնոյն
գրութեան մէջ, միշտ իրաւազուրկ
եւ հալածուած, որովհետեւ ըսաւ,
ապագայ սահմանադրական թուրքերի
երեսփոխանական ժողովներու մէջ ալ,
թուրք «սարքալը» երեսփոխաններ ա-
մէն գնով պիտի աշխատին քրիս-
տոնեայ երեսփոխաններու իրաւունք-
ները կապտելու միջոցով նպաստ
մահմետական տարրին տնօրինել:
Թուրքը միշտ թուրք է:

Ի վերջոյ Պ. Բանաստեղծանաւարով
խշտան Սապահեւտիւնի ծանօթ նամա-
կին վրայ, պատմական անհերքելի ա-
պացոյցներով հաստատեց որ, ժէճն
անունը կրող այդ իշխանը եւ իւր
հետեւորդները, որոնք եւրոպական
մայրաքաղաքներու մէջ կակուղ
միջոցներու վրայ երկնցած խօսիլ
ու գրել միայն գիտնէ, իրենց այդ
կարգի անհիմն շահակներովը,
բան մը ըրած չեն ըլլալ եւրոպայի
առջեւ թէ՛ որ կառավարութեան դէմ
ցարդ եղած բողոքներու արդար ըլ-
լալը հաստատելէ աւելի:

Տեղույս «Հայկական» ընթերցարանի
վարչութեան «Ուսուցիչ» լսարան մը
հաստատելու գործին մէջ՝ շիտակը

զանազան տեղեր ու կողմեր ոճիր-
ներ գործելու նպատակով «պոմպա»
ներ ու «տիւնամիթ» ներ փոխադրելով
ու պահելով, զանոնք բռնկեցնելով
ընտանեացիներ քանդելու, մարդեր
օպաններու եւ կարգ մը եղեռնական
նպատակներու հետապնդած են, որով
անարիւթութեան տնիծապարտ ըն-
թացքին հետեւած են:

Այդ կիրպով մարդկութեան վայ-
րաքորէն վնասող, շատ մը մարդերու
կենքը փճացնող եւ քաղաքի ըն-
տանիքներ անպատասպար ու ապրու-
տէ զրկուած սե թշուառ վիճակի
մէջ թողող այդ չարագործ անձանց
եպերելի արարքը ու գործերը ցա-
ւալի դէպքեր են, որուն համար ամ-
բողջ քաղաքակրթ շախարհ անձեք
կը կարգաւ:

Գալով այն խնդրոյն թէ ատոնց
գործած ոճիրը քաղաքական հանգա-
մանք մը ունի՞ թէ ոչ, արդարեւ ա-
տոնց կարգ մը խռովարարական մը-
տաւորութիւնները թէեւ մինչեւ մէկ
աստիճան քաղաքական գոյն մը ու
հանգամանք մը ցոյց կուտան սա-
կայն ճշմարտութիւնը այնպէս չէ:

ըսելով շատ գովելի է, պէտք է ըսել
որ, Ռուսոսը հակառակ քաղաքայ
քաղաք մը ըլլալուն, իւր քանի առ-
րի առաջնական ոգեւորութեան շրջա-
նը անցնելէն յետոյ՝ գրեթէ թըմ-
րած կեանք մը ունէր, սակայն ըն-
թերցարանի ներկայ վարչութեան
գործի գլուխ անցնելէն ի վեր, հա-
յուսթիւնը, երիտասարդութիւնը նա-
մանաւանդ—խօսքս դաւադանակիրնե-
րու մասին չէ—սկսած է արիւնու-
թեան նշաններ ցոյց տալ, որը շատ
ուրախառիթ պարագայ մէջ:

Ընթերցարանը իրկորդ գպրոց մըն
է եւ ազգի օր յառաջդիմութեան
ղօրաւոր ազդակներն մին, այն ազգը
որ իւր կրթական եւ այլ բարենը-
պատակ հաստատութիւններուն ոյժ
չի տար, այն ազգը կը մնայ հոն, ուր
թը էր:

Ռուսոսը հայութեան պարտքն է
բոլորեւելու ընթերցարանի շուրջը,
զի ընթերցարանը ամենուս ալ է, այ-
սինքն հայունն է եւ ոչ թէ այսինչին
կամ այնինչին:

Կ. Բ.

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տիկին Ետէ Ամիրեան վերջերս
Բարիլի մէջ բացուած մրցումի
մը մասնակցելով, մեծ եռանդով
ողջունուեցաւ իր փայլուն յաջո-
ղութեան համար, և ստացաւ
1000 ֆր. ի նուէր մը: Տիկ Ամիր-
եան Բարիլ ծնած ճարտար երա-
ժշտուհի մըն է և հալու 24
գարուններ ողջունած:

—Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքը
լրագրաց միջոցաւ կը յայտարա-
րէ թէ վանքին միաբաններէն
Երեմիա Աբեղա Լիթօբեան առանց
արտօնութեան եւրոպա անցած
ըլլալուն պատճառաւ դուրս ձգ-
ուած է միաբանութենէն, և հե-
տեւաբար յանուն Երուսաղէմի ոչ
մի պայտօն չունենալէն զատ
դուրսերն ալ իբր միաբան ներ-
կայանալու կամ դրամ հաւաքելու
ընաւ իրաւունք չունի:

Ամբաստանեայ անձերուն բոլոր խը-
ռովարարական մտադրութիւնները ու
նպատակները միայն ծրագրային փ-
ճակի մէջ մնալով, անոնց գործած
ոճիրը եղած է Այլամլիքի բարձրա-
գոյն վայրը կառքով պայթուցիկ
նիւթ մտցնել եւ հոն պայթեցնելով
ծանօթ թիւով անձեր սպաննել ու
վիրաւորել: Երուսաղէմի Ս. Սիմե-
ոնի առաջ չեկաւ այն խռովարարա-
կան գործը, որուն մտաւորած էին
իրենց եղեռնական արարքովը. նա-
եւ այդ անիծապարտ նպատակները
բախտովին արդիւնք մը չունեցան:
Արդ, ոճիրին հաղաւթանքը սահմա-
նելու համար, նկատողութեան առ-
նուելիք օրինական կէտերը միայն
գործուած ոճիրն հաւանական ար-
դիւնքները կրնան ըլլալ, որով էա-
պէս ծրագրային վիճակի եւ ամ-
բաստանեալ անձերուն երեւակայու-
թեանը մէջ մնացած քաղաքական կէ-
տը չէ: Ընդհակառակը սա պարա-
գան է.—Ոճիրն էական մասը կազ-
մող պայթուցիկ նիւթը բարձրագոյն
վայրին մօտեցնել, մտցնել ու հոն
բռնկեցնել եւ ատոնց անխուսափելի
արդիւնքը եղած այնքան մարդոց մա-

—Երգեկայի Գաւառ. Ժողովը
առաջնորդ ընտրած է տեղւոյն
առաջ. փոխանորդ Տ. Արտաւազդ-
վարդապետը:

—Պուգրէշի մէջ այս տարի տե-
ղական ցուցահանդէս մը պիտի
կազմակերպուի Կարու թագաւո-
րին ծննդեան տարեդարձին առ-
թիւ: Այս ցուցահանդէսին մէջ
տեղացի հայ վաճառականներուն
բաժին մը յատկացուած է, ուր
հայ եկեղեցիի մը մէկ նմոյշը
պիտի ցուցադրեն: Տեղւոյն թաղ-
խորհուրդին միջոցաւ ցուցահան-
դէսին կարգադիր յանձնաժողովը
գիմած է Պատրիարքարան և
խնդրած է որ այդ նմոյշ եկե-
ղեցիին շինութեան մասին կարգ
մը եկեղեցական տեղեկութիւն-
ներ տրուին:

—Իր շահատակութիւններովը
մեղ, պուլկարահայոցս, ծանօթ
վահան վրդ. Յակոբեան Գէօթա-
հայի առաջնորդ ընտրուած է:
Խեղճ Գէօթահայացի:

—Շուժայի քահանային հրա-
հանգ տրուեցաւ որպէսզի տեղ-
ւոյն պատուաւոր ազգայիններէն
թաղ. Խորհուրդ մը ընտրէ եւ
տեղեկագրէ Պատրիարքարան
հաստատուելու համար: (Սուր-
հանդակ)

—Գահիրէի Ողջ. վարժարանի
հիմնարկէքի հանդէսը կատարու-
եցաւ անցեալ կիրակի: Ինչպէս
արդէն հաղորդած էինք կառուց-
ման ամբողջ ծախքը Պոլսո փա-
շա Նուպարի կողմէ կը հոգա-
ցուի, բայց ի հաշիւ այն 40000
լիւրային, զոր խոստացած էր Ա-
ռետրական վարժարանի մը հաս-
տատման յատկացնել:

Իոյն վարժարանին համար
կրթական նոր պահանջներու և
տեղական պայմաններու համե-
մատ բարեփոխեալ նոր կանոնա-
գիր և ծրագիր մը պատրաստե-

հը առաջ բերել եւ այդ կերպով
ժողովուրդին ահ ու սարգափ պատ-
ճառել: Ինչ որ անարշիւթութեան
եպերելի ընթացքին մասնաւոր նպա-
տակն է: Արդէն ամեն տեղ, ամէն
երկրի կանոններուն մէջ, և բոլոր ի-
րաւագէտներու քով յայտնի ու ծա-
նօթ է թէ ամբողջ աշխարհի համար
մեծ փորձանք մը ու վտանգ մը
կազմող տիւնամիթներու, պոմպա-
ճիւններու եւ հրձիգներու վտանգ ու
եպերելի արարքներուն քաղաքական
նպատակ մը ու հանգամանք մը տա-
լը սխալ է: Հետեւաբար ատոնց գոր-
ծած եպերելի արարքները պարզ
ոճիրներ եւ անարդ չարագործու-
թիւններ ըլլալով օրինական պարտա-
կանութիւն մը կը համարիմնապէս
այս կէտը պատկանելի ատենիք ռե-
չագրութեանը յանձնել: Կարողան թ-
րաւանց անուշով կը պահանջուի որ
ամբաստանաւորներուն իւրաքանչիւ-
րին հարցաքննութիւնը կատարուի,
վկաններ լսուին, միւս ապացոյցնե-
րը քննուին եւ դատաւարութիւնը
տեղի ունենայ: ԸՆԴ ԴԱՏԱԽԱՋ

Վ Ե Ր Ջ

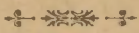
լու պաշտօնով Յանձնաժողով մը կազմուած է :

— Տփղիսի Հաւապար թաղին մէջ բացուեց է Մանթաշեանի բարերարութեամբ Հայկական Առեւտրական Վարժարանը :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԵՐՄԵՆԻԼԵՐ

ՎԵ ԵՎՐՈՔԱ

Ինկիլթէրանըն շիմտիքի լիպէրալ գապինէսի նազըրլարընտան պիրի օլտն Մ. ձէյմս Պրայսա իքրամէն կէշէն հաֆթա Լօնտրատա քէշիտէ օլընան զիյաֆէթտէ միլլէթտաշարըմըզտան պիր գաշ զաթլար տախի պուլընմըջ տըր : Հազըր օլան պէօյիւք զէվաթտան չօզլարը թիւրքիանըն իսլահաթա միւհթաճ պուլընտըզընը վէ պա խոստուս էրմէնիլէրին անվալի բէք մազտուր վէ հէր հալտէ էրմէնի մէսէլէսինին հալլի վաճիպ օլտըզընա տալիր նութգլար իրատ օլընմաւընա , ճէվապէն՝ Մ. Յակոբեան էրմէնիլէր թարաֆընտան թէշէքիւրաթընը պէյանլէ, « էրմէնիլէրին օլ գատար տէօքտիւրլէրի գանլարը վէ էվրոքալը էրմէնիլէր վէրանըն զայրէթ ու իգտամաթը խիւթընա օլտրապ, էրմէնիլէրին հալի խաֆիֆլէնմէտիքտէն մատա 1876 թարիխտէքի հալլէրինէ գըյասէն օնգաթ տահաֆէնա վէ պէտթէր օլտու » տէյուպ արղը թէշէսիւֆ էյլէմէսինտէ. էնճիւմանըն ըէյիսի Մ. տիւթուրնէլ տը Գօնսթան Յակոբեանա ճէվապ օլմագ իւզրէ տէտի «գաթի իւմիտ օլմամալը տըր : շիմտիյէ գատար էվրոքատա թէֆրիզէ վէ զըտտիյէթ պուլընտըզը իշիւն՝ շարգ մէսէլէսինին հալլ իտէմէզ իտի : շիմտի էվրոքանըն սէրպէտիյէթ թարաֆտարը օլան միլլէթլէրի սամիմի տօթլըզլէ եէքտիկէրինէ պաղլանմըջ տըրլար վէէվիոքա օլմէսէլէի հալլ իթմէք իգթիտարընա հոյիզ օլմայա պաշլալաճագ տըր :

Ձիյաֆէթ խիթամընտտ օրատա տալէթլի պուլընան էրմէնիլէր Մ. ձէյմս Պրայսա ուպուտիյէթ վէ թէշէքիւրաթլարընը պէյանտան սօնրա, Մ. ձէյմս Պրայսա ամիսէքի քէլամը սէօյլէմիշ. իշլէն նօգթա պէ նօգթա թէքըմէսի :

«Շիմտիտէ՝ նասըլքի պու կիւնէ գատար՝ էլիմտէն կէլէնի հաւաճաղըմ էրմէնիլէրին հալլինին իսլահը իշիւն : Ֆագաթ Բուսիա պիզիմ զայրէթիմիզէ իշլիւրաք իթմէտիքէ, պիզիմ զայրէթիմիզ մուվաֆադիյէթսիզ գալըր՝ իթալիւ, Ֆրանսա վէ ինկիլթէրա՝ միւթէֆիզէն Մաքէթոնիա իշիւն պիր շէյ եաբապիլիլէր, ֆագաթ

էրմէնիստան իշիւն՝ էկէր Բուսիա գարշը կէլիւր իսէ՝ իւշիւ պիրիքտէ օլտըզը հալտէ տախի էսագլը պիր թէպտիլաթ հուսուլա կէթիւրէմէզլէր լաքին ումարըմքի Բուսիա զայրը գարշը կէլմէյէճէք տիր :

ԹԻԻՐՔԻԱ

Սթանպուլտան ալաֆրանկա մարտ 10 թարիխի «Աժան» Բումէնիին պիր թէլէկրաֆը պիւտիւրիյօր :

«Գօնսթանպուլըն հալաթիսաթընա պինանէն, եէնի էրմէնիլէթալար թիւրքիատա կէօրիւնմէյէ պաշլամըշլար : » (Պու հալաթիսի պիզ էսասըզ ատտ իտէրիզ :

—Ամերիկա, իտալիա վէ Ալմանիա էլիլէրի իլէ պէրապէր Բուսիա էլիլիսի տախի պիր նօթա իլէ կազ տէքուարըն արտիյէսի իշիւն եէնի թարիֆէյէ գարշը Պապը Ալիյէ բրօթէսթ իթտի :

—Սամօս ատասընտա ինթիլապաթ սէպէպի իլէ գանլը վագալար օլմուշ : Թաֆսիլաթ եօզ :

—Պէրլինտէ թիւրք էլիլիսի Բահմի բաշա իմէրաթօր Վիլհէլմին հուզուրընա գապուլ օլընարագ, Սուլթանըն պիր մէքթուպընը վէ հէտիյէլէրինի անաթազտիմ իթտի :

—Սթանպուլ—Ագչամտան պէրու ելըտըզտա բէք պէօյիւկ թէլաշ վար տըր : Ագչամ եմէնտէն ֆէնա հալաթիլէր կէլտիկի Յէրասքէր գարուսընտա ըէվալէթ օլընիյօր : Ասըր նամարապ գապիլէսի ըսեան իտէրէք, Մահմուտ Եահայը խալիֆէ թանըմըշլար :

—Մաքէթոնիատաքի էվրոքալը ժանտարմա վէ մալիյէ մէմուրլարը Պապը Ալիտէն մաաշլարընը իսթէմէլէրինտէ, շիմտի սըգընթըտա պուլընտըզընը վէ տէվլէթլէրին կիօմրիւկ զամիլիյէսինի գապուլ իթմէտիքլէրինի պէհանէ իտէրէք Պապը Ալի մէզքիւր մէմուրլարա ճէվապ վէրմիշ տիր :

—Կէօմրիւկ զամմիյէսինի գապուլ իթմէյէն պաշլըճա ինկիլթէրա օլտըզընտան, տիկէր տէվլէթլէրտէն պաղըսը ինկիլթէրալը գանտըրմայա չալըշըրլարը մըշ : Հալպուքի ինկիլիլէր քէնտի հէսապարընը քիմիյէ սօրմազ օլտըզլարընտան պաղը թէքլիֆլէրինի Պապը Ալի գապուլ իթմէտիքէ քէնտիլէրիտէ կէօմրիւկ զամմըն գապուլ իթմէյէճէքլէր :

—Պէլճիգալը Ժօրիսին աֆլը վէ գաթլի խոստուսընտա եէքտիկէրինէ մուպայէն շայէպար էսասըզ կէօրիւնիյօրլար : Ձիրա էն սօն ճիտտի հալաթիս, էվլէլքի նուսիւմիլտէ վէրտիլիմիզ իւզրէ,

Պէլճիգա էլիլիսինին եէնի պիր նօթա իլէ Ժօրիսին Լահէյաթէքի հաքէմ մաքէմէսինէ իհալէ օլընմասընը թալէպ իթմէսի տիր :

—Էրմէնիստանտա էլան պու կիւնէ գատար վագը օլտըզը կիւպի, Տրապիզօն վիլայէթիւնտէ տախի ճէպր ու թէհաթտ ալթընտա իսլամըզը գապուլ իթմիշ օլան պիր թագըմ Բուսիալարտան պիր քէօյ էհալիսի շու կիւնլէրտէ թէքար խիսթիան օլմագ իշիւն րուս գօնսթուրընա վէ բաթրիգհանէսինէ արզուհալ վէրմիշ տիրէր :

Սուլթան՝ պիր թարաֆտան էրմէնիլէրի ճէպրէն իսլամ իթտիւմէլէ թէշլիգ իթտիկի հալտէ թապիի էսկիտէն իսլամըզը գապուլ իթմիշ օլան Բուսիալարն եէնիտէն խիսթիան օլմալարընա րազի օլմալաճագ ըտը : Պու միւթաասուպ ատամըզ րուս բաթրիգինի խիթիթոյա մէճպուր իտէնէ գատար չալըշլագտա վէ տիկէր թարաֆտան մէզքիւր քէօյիլիլէրի գօրգուլթմագտա ըմըշ : Պագալըմ սօնու նէ օլաճագ :

ՐՈՒՍԻԱ

Պիլթիւն իուսիատա Տուսայա ազալար ինթիլապաթը իշիւն մէճիլիլէր վէ միթիլիլէր իթմէկէ միւսատէ վէրիմիշ օլտըզը կիպի, Թիֆլիստէ տախի հէր սընըֆ էհալիլիյէ մէճիլիլէր իշիւն իզլին վէրիտի իսէտէ, եալընըզ իլիթիլաճըլարա (յեզափոխական) միւսատէ օլընմամըջ տըր :

—Իլիթիլալ ու ըսեանըն մէրքէզի ատտ օլընան Լիվօնի էյալէթիւնին (Պալթիկ վիլայէթի) պիր չօգ գազալարընտա էհալի իշիւնէ պաշլամըշ, սիլահլարը թէսլիմ իտէրէք, սատըզ պուլընաճաղընա տտիլի եէմին իթմէքտէ իմիշ :

—Ա. Վէսթնիկիին իշարը իւզրէ, նաֆիյէ (հանրային շինութեանց) նէզարէթիւնտէ թէէսիս օլընան գօմիսիօնըմախոսըն պիր գարարընա պինանէ, Պալթիկ տէնիզի իլէ Գարա տէնիզ պէյնինտէ պիր պօզալ վասիթասը իլէ տօղրու էլիթիլաթ վէ մուխարէրէ հուսուլա կէթիւրմէք իշիւն բուօթէլէր վէ ճէտվէլլէր թէրթիպ ու թագտիմինէ միւսատէ վէրիլիշ : Ամերիկալը Մ. Ժագսըն նամ պիր գաթ պիր բուօթէ թագտիմինի տէրէօհտէ իթմիշ :

ՄԱՐՈՒ ՄԷՍԷԼԵՍԻ

Ալճէզիրաս գօնֆէրանսընտա Ալման մուրախասլարը Ֆրանսըզլարըն հագլը իտտալարընա պիր տէրէճէ միւթապագաթ իթտիլէր իսէտէ, ոօն տէֆա իսքէլէրին բօլիս թէշքիլաթը խոստուսընտա Ալմանլար վէ Ֆրանսըզլար պէյնինտէ մուխալէֆէթի

հալլ իթմէք միւլքին օլմամըջ տըր :

—Աւստրիա մուրախասլարը Ալմանլարալէաթ օլմամագ իւզրէ գօնֆէրանսա պիր եէնի ճէտվէլ թագտիմի իլէ, իսքէլէլէրին էքսէրիսիտէ Ֆրանսըզ, պիր գըսմընտա Սպանիօլ վէ պիր իքիսիտէ Հօլանտալը զապիթլէրտէն բօլիս թէշքիլ օլընմասընը վէ Հօլանտալը եախօտ Ձուիցէրեալը պիր զապիթին նէզարէթի ալթընտա պուլընմալարընը թէքլիֆ իթտի :

ՖՐԱՆՍԱ

Մ. Սարիէն եէնի գապինէի թէշքիլ իտէյօր : Մ. Գլէմանսօ վէ Մ. Պուրժուս տախի եէնի գապինէյէ տախի օլաճագլար :

Մալիւմ օլտըզը իւզրէ, Մ. Գլէմանսօ էրմէնիլէրի պիր զաթ օլուպ, Բրօ Արմէնիա կաղէթասընըն մուհարրիլէրինտէն տիր :

ԱՄԵՐԻԿԱ ՎԵ ԹԻԻՐՔԻԱ

Պապը Ալի թիւրքիատա պուլընան Ամերիկալը մէքթէպլէրին պաղը հուգուզընը թանըլաճաղընը Ամերիկա էլիլիսինէ պիւտիւրտի ֆագաթ թիւրքիանըն թէմամիյէթինէ խալէլ կէթիւրէճէք էքքէտըլար նէշը իթտիլէրինէ վէ էրմէնիլէի հագգընտա թէշվիգաթտա պուլընտըզարընա տալիր Պապը Ալիինն էլինտէ ըսպաթլար պուլընան պիր չօգ մէքթէպլէրի թանըլաճաղընը պիւտիւրմիշ :

ԹԻԻՐՔԻԱ

Ձախիւրէ վէ պագալիյէ մալիւրին ֆիաթլարը թէպէտտիլաթ պուլմամըջ տըր : Եանի հէշէն ճուսա էրթէսի կիւնքի նօմէրօմըզտա կէսթէրիլէն ֆիյաթլարըն ալը տըր : Եուսուրթա 100 ատէտի 4.60

«ՁԱՅՆ» ՀՕՅՐԵՆԵԱՑ

Այս մեծածաւալ շաշաթաթերթը յեղափոխական ջղուտ յօդուածներ, քննադատականներ եւ ազգային ու քաղաքական լուրեր կը պարունակէ : Արտասանան համար տարեկան բաժնիքին է 12 ֆր. կանխիկ : Հասցէն է՝

Արմենեան Բիւպլիլիկ քօ
Բ. Օ. Պօքս 1731, Պօքքըն, Մաս.
[Ամերիկա]

Կարելի է բաժանորդագրուիլ նաեւ Իրաւունքի խմբագրութեան միջոցաւ :

Одговорникъ А. Курбетиянъ
печатаютъ а Д. Тодоровъ и С-но—Варна